

О.М. Лютак (Луцький національний технічний університет, Україна)

Л.В. Михальчук (Луцький національний технічний університет, Україна)

АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСНОВНІ ТУРИСТИЧНІ ПОТОКИ УКРАЇНИ*

У статті розглянуто проблеми інформаційного забезпечення аналізу туристичних потоків в Україні, здійснено аналіз виїзних і в'їзних туристів за географічною структурою, цілями та напрямками; запропоновано шляхи вдосконалення збору й опрацювання інформаційних потоків у туристичній галузі.

Ключові слова: інформаційні ресурси, туризм, туристичні потоки, структура туристичних потоків, готельне господарство.

Табл. 4. Рис. 4. Літ. 10.

О.М. Лютак (Луцкий национальный технический университет, Украина)

Л.В. Михальчук (Луцкий национальный технический университет, Украина)

АНАЛИЗ И ОЦЕНИВАНИЕ ИНФОРМАЦИИ ОБ ОСНОВНЫХ ТУРИСТИЧЕСКИХ ПОТОКАХ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены проблемы информационного обеспечения анализа туристических потоков в Украине, осуществлен анализ выездных и въездных туристов за географической структурой, целями и направлениями; предложены пути совершенствования сбора и проработки информационных потоков в рамках туристической отрасли.

Ключевые слова: информационные ресурсы, туризм, туристические потоки, структура туристических потоков, гостиничное хозяйство.

О.М. Lutak (Lutsk National Technical University, Ukraine)

L.V. Mikhalchuk (Lutsk National Technical University, Ukraine)

ANALYSIS AND EVALUATION OF INFORMATION ABOUT MAJOR TRAVEL FLOWS IN UKRAINE

The paper considers the problems of information support for the analysis of tourist flows in Ukraine; the analysis is carried out of inbound and outbound tourism by its geographical structure, goals and directions; the ways to improve the collection and processing of information flows within the tourism industry are offered.

Keywords: information resources; tourism; tourist flows; the structure of tourist flows; hotel economy.

Постановка проблеми. Туризм, зокрема міжнародний, стає ознакою сучасного стилю життя, важливим елементом розвитку світової економіки й економіки окремих регіонів. Україна активно вписується в міжнародні туристичні процеси, що виявляється, з одного боку, у зацікавленні іноземними туристами нашою країною, а з іншого – виділення туристично привабливих регіонів на внутрішньоукраїнському рівні і збільшення навантаження на ці території. Особливу проблему у даному контексті становить незначна кількість інформації про туристичну галузь. На сьогодні офіційний сайт Державної служба статистики України не забезпечує потребу щодо повного об'єму інформації даної сфери діяльності. Представлені матеріали мають лише загальний характер і не

* статтю підготовлено на основі доповіді на XI-му міжнародному науковому семінарі «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та екології» (2–7 липня 2012 р., Київ – оз. Світязь).

відображають реального стану розвитку туристичної галузі України, зокрема у сферах транскордонного та сільського туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасного стану інформації про туристичні потоки ґрунтується на працях вчених [3; 5; 6; 8; 9], які займаються даною проблематикою. Разом з тим, невирішеними залишаються питання поліпшення збору й опрацювання статистичних даних у туристичній галузі та розширення інформаційних потоків щодо розвитку даної сфери в Україні.

Мета досліджень: здійснити аналіз й оцінювання сучасних інформаційних потоків щодо розвитку туристичної галузі та запропонувати шляхи їх розширення та покращення.

Основні результати досліджень. Україна має об'єктивні передумови, щоб стати однією з розвинених туристичних країн світу. Саме туризм здатний подолати розбіжності в розвитку окремих регіонів країни, які значно посилюлися останнім часом. Розширення ділових і культурних зв'язків нашої країни зі світом сприяє збільшенню контактів між підприємствами та зростанню кількості іноземних і вітчизняних туристів, які прибувають в окремі регіони України, що зумовлює необхідність розміщення гостей у комфортабельних готелях із відповідним рівнем сервісу [6].

Згідно з оцінками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, продукти та послуги, пов'язані з діяльністю туристичної галузі, становлять близько 7% валового національного продукту, а за загальними оцінками, близько 11% робочої сили в Україні зайнято в туристичному бізнесі та супутніх галузях. Так, у 2011 р. експорт подорожей приніс прибуток державі на суму 454168,6 тис. дол. США, що становить 3,3% від загального обсягу зовнішньої торгівлі послугами. У порівнянні з 2010 р. цей показник зріс на 19,2%. Імпорт подорожей склав 461399,8 тис. дол. США, що у відсотковому відношенні складає 7,4% від загального обсягу зовнішньої торгівлі послугами, який збільшився на 32,9%. Однак спостерігається негативне сальдо – 7231,2 тис. дол. США, тобто імпорт послуг подорожей переважає над експортом [4, 8].

Український туризм рекламують або самі туристичні компанії, або громадські організації, хоча 2008 р. було проголошено роком туризму і курортів в Україні [3]. Зменшення на 25% загальної кількості туристів, які обслуговувались туроператорами протягом 2009 р., відбулось через світову економічну кризу, що істотно вплинула на доходи населення та змусила його до економії коштів. Незважаючи на кризу, у 2010 р. кількість туристів, які відвідали Україну, зросла на 0,8%, а виїзний туристичний потік – на 11% порівняно з 2009 р. [10].

Аналіз статистичних даних (рис. 1) показує, що динаміка в'їзного туризму в Україну, починаючи з 2000 р., зростала. Максимальний показник (25449078 осіб) спостерігався у 2008 році. У 2009 р. спостерігається зменшення динаміки, порівняно з аналогічними періодами 2008 р., та незначні зрушення в бік зростання у наступні роки. Важливою складовою частини міжнародного туризму є система організації поїздок громадян України за кордон. Звичайно, із загальної кількості туристів в Україні найбільшу частку займають внутрішні туристи (рис. 2).

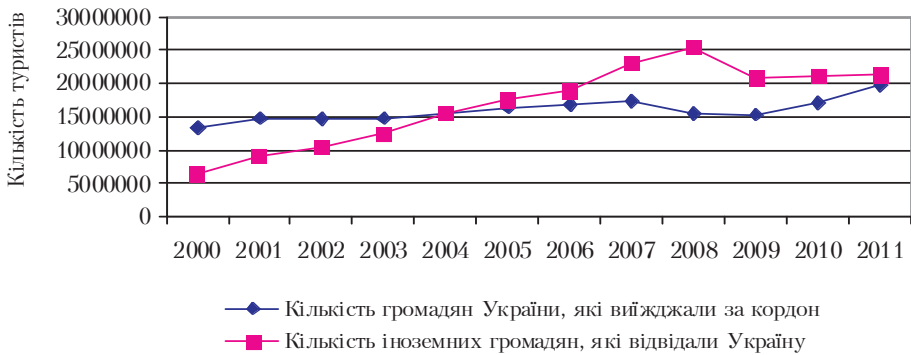

Рис. 1. Динаміка кількості іноземних туристів і громадян України, які виїжджали за кордон [10]

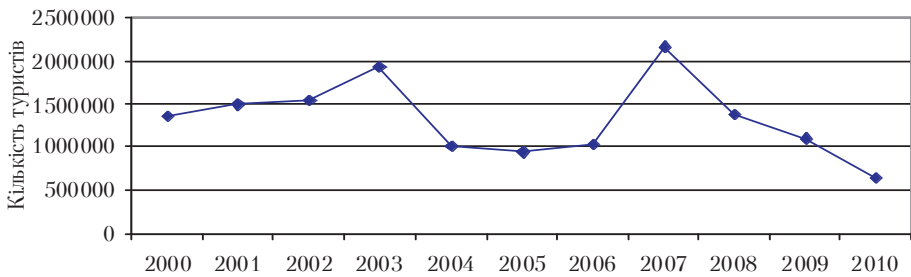

Рис. 2. Динаміка кількості внутрішніх туристів [10]

Як бачимо, динаміка внутрішнього туризму має тенденцію до значних коливань. У 2007 р. спостерігається максимальне значення динаміки кількості внутрішніх туристів. Однак останніми роками відбувається значне скорочення поїздок у межах країни. Проте, незважаючи на позитивні зрушення на національному ринку туристичних послуг, які позначені розширенням обсягів діяльності на внутрішньому ринку і збільшенням потоку іноземних відвідувачів, помітною все ж таки залишається тенденція перевищення виїзного потоку над в'їзним у структурі міжнародного туризму. Кількість туристів, які прибували в Україну, та мету здійснення їхніх туристичних подорожей відображено на рис. 3.

Отже, найбільше туристів приїжджало в Україну з метою культурно-пізнавального, культурно-розважального, спортивно-оздоровчого, ділового та інших видів туризму. Головними країнами, звідки прибували туристи, є Молдова, Угорщина, Польща, Білорусь, США, Росія. Значний туристичний потік спрямований з країн Європи. Потік іноземних туристів поділяється й територіально [5, 76]. Слід відмітити, що майже половина потоку іноземних туристів припадає на АР Крим, третина – м. Київ та Київська обл., майже 6% – на Одеську область. Із західних областей України лише Львівська має переваги щодо обсягів в'їзного туризму, її частка становить близько 2% (рис. 4).

Основні туристичні потоки припадають на 7 країн-сусідів України (табл. 1). Частка 10 перших країн в'їзного туризму становить майже 94% від загального турпоток.

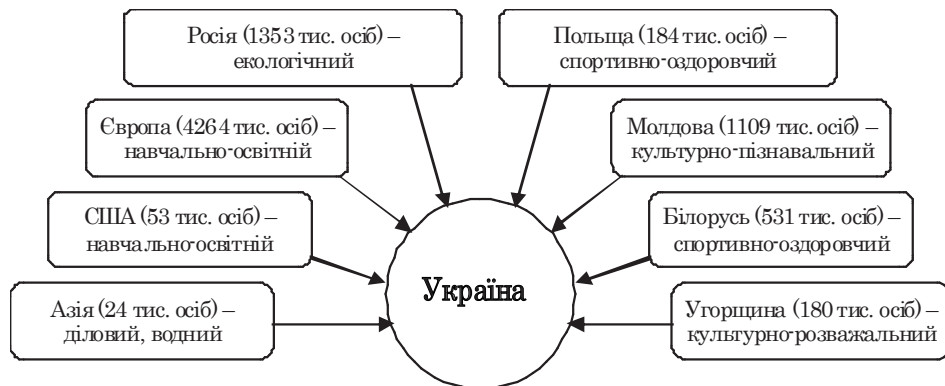

Рис. 3. Туристські потоки до України за видами туризму і країнами походження [5, 75]

Рис. 4. Структура туристичних потоків до України за походженням, метою та географією розподілу, згруповано на основі [10]

Міжнародний туризм є помітним джерелом валютних надходжень [2, 142]. Особливі сподівання в Україні покладались на Євро-2012, на яке з'їжджались вболівальники з усієї Європи. Чи варто робити ставку на Євро-2012, хто і для чого їздить в Україну і скільки грошей тут залишає, з'ясувала І. Смертига на сайті finance.tochka.net [9]. Європейці для України більш вигідні туристи – вони більше грошей витрачають на екскурсійні програми, частіше замовляють трансфери, обирають дорожчі ресторани та готелі і більше витрачають на розваги. У Львові оцінювали купівельну спроможність туристів, що відвідують

місто. Дослідники вивчали поведінку 4 груп туристів – з України, Польщі, Росії та Німеччини. Найщедрішими серед іноземних візитерів виявились німці. За час перебування у Львові вони витрачають майже 500 євро на проживання, харчування, розваги та сувеніри. Трохи економнішими виявились росіяни – їхні витрати складають трохи більше 400 євро за час подорожі. Найменше грошей у Львові залишають поляки – лише трохи більше 250 євро за подорож. За даними дослідження, відпочинковий турист в середньому у Львові витрачає близько 320 євро, а бізнес-турист – більше 480 євро. До того ж, понад 80% бізнес-туристів задекларували бажання приїхати до Львова ще раз, але вже для відпочинку [9]. Структурні зміни за метою подорожей іноземних туристів за 2009–2011 рр. демонструє табл. 2.

Таблиця 1. Рейтинг 10 головних країн в'їзного туризму у 2011 році*

	Країна	Осіб	Частка, %
	Всього	21415296	100
1	Росія	9018487	42,1
2	Молдова	4071785	19,01
3	Білорусь	2643988	12,35
4	Польща	1720104	8,03
5	Угорщина	862051	4,03
6	Румунія	735233	3,43
7	Словаччина	564337	2,64
8	Німеччина	231718	1,08
9	Узбекистан	141163	0,66
10	США	127924	0,59
	Разом 10 країн	20116790	93,92

* складено за даними [10].

Таблиця 2. Частка від загальної кількості іноземних громадян, які в'їхали в Україну у 2009–2011 рр., %, побудовано на основі [10]

Мета поїздки	2009	2010	2011
Службова	3,57	3,27	3,01
Туризм	6,49	5,1	5,72
Приватна	88,22	90	89,36
Навчання	0,5	0,32	0,3
Працевлаштування	0,2	0,1	0,1
Культурний обмін	1,02	0,97	1,05

У 2009 р. основна частка подорожей здійснювалася з приватною метою, частка подорожей з метою туризму становить 6,5%, 3,6% припадає на ділові та службові подорожі. У 2010 р. структура подорожей іноземних туристів незначною мірою змінилася, що демонструє збільшення частки приватних подорожей на 1,78%, проте відбулось зменшення туристичних подорожей на 1,39%. На 0,30% зменшилось здійснення ділових поїздок. Таким чином, проаналізувавши структуру подорожей іноземних туристів у 2009–2011 рр., можна зробити висновок, що основна частка поїздок здійснюється з приватною метою, близько 6% іноземних туристів їдуть в Україну з туристичною метою, ще 3% – з діловими чи службовими цілями. Незначна кількість подорожей здійснюється з метою навчання, працевлаштування, імміграції тощо. У 2012 р. можна прогнозувати різке підвищення кількості іноземних громадян, які приїхали зі спортивного культурно-пізнавальною метою. Вже сьогодні, після проведення

Євро-2012, звучать неофіційні цифри (від 3 до 7 млн. вболівальників, які відвідали нашу країну). Тому структура туристичних потоків за метою подорожей буде досить суттєво змінена.

Розвиток туристичної галузі та зацікавленість споживачів з інших країн не може бути забезпечена без потужної матеріально-технічної бази: готелі, заклади харчування, бази відпочинку [2, 143]. Однією з найважливіших складових туристичної індустрії, яка визначає її реальний потенціал, є готельне господарство. Готельне господарство – це одна зі складових туристичної індустрії в Україні. Саме готельні підприємства виконують одну з найважливіших функцій у сфері обслуговування туристів: забезпечують їх сучасним житлом і необхідними послугами, бо якість проживання та відповідне обслуговування дуже впливають на рівень туристичного сервісу (табл. 3).

Таблиця 3. Готелі та інші місця для тимчасового проживання [10]

	Кількість підприємств готельного типу	Кількість номерів	Житлова площа всіх номерів, тис. кв. м
1995	1396	62360	1032,3
1996	1368	60601	999,9
1997	1375	58464	1002,1
1998	1328	55487	1010,7
1999	1326	51450	948,7
2000	1308	51012	949,1
2001	1258	49966	947,9
2002	1254	51107	977,0
2003	1218	50412	997,8
2004	1192	50414	1012,2
2005	1232	51686	1072,4
2006	1269	53645	1120,2
2007	1420	62165	1313,6
2008	1595	71580	1508,4
2009	1684	76019	1624,6
2010	1731	79833	1700,6

Так, у 2010 р. в Україні налічувалось 1731 підприємство готельного господарства різних типів із загальною кількістю 79833 номерів. Порівнюючи приріст за роками, слід зазначити, що максимальна кількість підприємств готельного господарства спостерігається у 2010 р. – тобто 100%. Приріст 1995 р. до 2010 р. становить 80,6%, тобто за 15 років кількість готелів зросло на 19,4% (335 готелів). Значний спад у готельній індустрії спостерігається у 2004 р., частка підприємств готельного типу становила 68,9% порівняно з 2010 р., а порівнюючи з 1995 р. – зменшилась на 11,7%, або на 204 готелі.

Аналогічні тенденції стосуються кількості номерів, які пропонуються готелями – максимальна пропозиція надається у 2010 р., спади спостерігаються у 2003–2004 роках. Згідно з функціональною структурою підприємств готельного господарства, на території України послуги з тимчасового проживання у 2010 р. надавали такі типи інфраструктур (табл. 4).

У розподілі підприємств готельного господарства за типами третє місце займають гуртожитки для приїжджих. У 2010 р. їх нараховувалося 174 од. з 11,9 тис. місць. Інші типи підприємств, такі як мотелі, готельно-офісні центри, кемпінги, молодіжні бази та гірські притулки, в Україні практично не

розвинуті, але, враховуючи їхню місткість і функціональність, все одно відіграють важливу роль у розвитку галузі.

Таблиця 4. Кількість підприємств готельного господарства за типами, їхня одноразова та середня місткість у 2010 р. [2, 9]

	Кількість, одиниць		Розподіл підприємств за типами, %	Одноразова місткість підприємств, місць	Середня місткість підприємств	
	підприємств	у них номерів			номерів	місць
Усі типи	1731	79833	100,0	186621	46	108
Готель	849	42092	49,1	76355	50	90
Мотель	28	564	1,6	1160	20	41
Готельно-офісний центр	7	171	0,4	279	24	40
Кемпінг	11	344	0,6	845	31	77
Молодіжна турбаза та гірський притулок	54	2279	3,1	5698	42	106
Гуртожиток для приїжджих	174	4620	10,1	11934	27	69
Інші місця для тимчасового проживання	608	29763	35,1	90350	49	149

В окремих регіонах, особливо у сезон відпочинку, інші місця для тимчасового проживання здатні розмістити та прийняти більше клієнтів, ніж основні. До них відносяться сезонні бази відпочинку, літні будиночки, котеджі тощо, які здаються для тимчасового проживання під час відпускнуго періоду. У 2010 р. налічувалось 464 таких підприємства, або 76,3% загальної кількості інших місць для тимчасового проживання. Підбиваючи підсумки підготовки та реалізації Євро-2012, слід відмітити побудову 7 нових готелів. Звичайно, це не задовольнило попит усіх приїжджих. Іноземці радше поселялися у кемпінгах, ніж обирали дорогі готелі, які прагнули повністю окупити своє будівництво за період проведення чемпіонату.

У 2010 р. в Україні підприємствами готельного господарства було обслуговано 4047,8 тис. осіб, що вище рівня обслугованих у 2009 р. на 11,8%, з них готелями – 3054,9 тис. осіб, або 75,5% загальної кількості приїжджих. Упродовж 2000–2007 рр. в Україні (крім незначного зниження у 2002 р. та 2005 р.) простежувалась позитивна тенденція зростання кількості осіб, які обслуговувалися готелями. Починаючи з 2008 р. кількість обслугованих у готелях зменшувалась. У 2010 р. цей показник зріс порівняно з 2009 р. на 301,8 тис. осіб, або на 11,0%. У 2010 р. більше половини (65,4%) приїжджих, обслугованих готелями, зупинялось у 7 регіонах України, зокрема у Львівській області – 263,5 тис. осіб [2].

Разом із тим, існуюча інфраструктура туризму ще не відповідає міжнародним стандартам. У більшості готелів відсутні сучасні засоби зв'язку та комунікацій, конференц-зали з відповідною аудіовізуальною технікою та технічними засобами для синхронного перекладу. Подальший розвиток готельного господарства неможливий без сучасного обладнання і новітніх технологій. Це стосується насамперед інформаційних технологій, ефективних і надійних систем захисту, без чого неможливо досягти високого рівня якості послуг. Кількість готелів в Україні порівняно з туристськими країнами світу незначна.

За даними аналізу структури готельного господарства України, такі форми готельного господарства, як мотелі, кемпінги, молодіжні бази, надзвичайно поширені в інших країнах, в Україні практично не розвинуті. Як свідчить міжнародний досвід, саме такі підприємства могли б дати істотний поштовх розвитку галузі та створенню додаткової кількості робочих місць [8]. Практично відсутня статистика та інформація щодо кількості суб'єктів, які надають туристичні послуги у сільській місцевості. Лише незначна кількість індивідуальних селянських господарств зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності, хоча вони і не відображені в інформаційних потоках туристичної галузі.

Висновки. Міжнародний туризм як найважливіша складова частина зовнішньоекономічної діяльності кожної з країн світового співтовариства є однією з найбільших і високоприбуткових галузей світових економік, адже він входить в число 3 найбільших експортних галузей, поступаючись лише нафтодобувній промисловості й автомобілебудуванню. Міжнародний туризм вносить вагомий внесок у розвиток міжнародної економіки. Його значення не обмежується прямим економічним ефектом. Сфера туризму є великим роботодавцем, адже вона забезпечує зайнятість кожного десятого працівника у світі.

Туризм в Україні може стати сферою реалізації ринкових механізмів, джерелом поповнення держаного та місцевих бюджетів, засобом загальнодоступного і повноцінного відпочинку й оздоровлення, а також ознайомлення з історико-культурною спадщиною та сьогоденням нашого народу й держави за умови збалансованого розвитку галузі. На сьогодні туристична галузь України знаходиться у досить занедбаному стані. Основною причиною цього є незацікавленість держави у прозорому стимулюванні приватного сектору. Навіть статистична інформація має загальний характер і не дає змоги зробити комплексний аналіз туристичних потоків. На жаль, даних про обсяги сільського (екологічного, зеленого) туризму не існує. Варто було б розробити нові статистичні форми для цієї підгалузі, зацікавити сільських підприємців, які працюють у даному напрямі (шляхом фінансової та юридичної допомоги з боку держави), у реєстрації та поданні інформації про свою діяльність. Саме це надасть можливість більш ґрунтовно проаналізувати проблеми туристичної галузі в Україні та розробити стратегію її розвитку.

1. Гордієнко І.С., Шайда О.Є. Міжнародний туризм та його розвиток в Україні // Науковий вісник НЛТУ України.— Серія: Економіка, планування і управління галузі.— 2011.— Вип. 21.6. — С. 141–144.

2. Готелі та інші місця для тимчасового проживання: Статистичний збірник. — К.: Державний комітет статистики України, 2011. — 186 с.

3. Грабовенська С.П. Економічний аналіз готельного господарства та динаміка туристичних потоків в Україні // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету. — Вип. 22.1. — Львів: Львівський НУ ім. Івана Франка, 2012. — С. 214–221.

4. Зовнішня торгівля України послугами за 2011 рік: Експрес-випуск №08/3-22/7 Державної служби статистики України. — К., 2012. — 13 с.

5. Кузьменко Г.В., Бейдик О.О. «Євро-2012»: Туристське партнерство України та Польщі // Вісник Донецького інституту туристичного бізнесу.— 2011.— №15. — С. 72–77.

6. Муковський І.Т. Міжнародний туризм як форма інтеграційних процесів України // Науковий вісник Київського гуманітарного інституту.— Серія: Економічні науки.— 2008.— №1. — С. 14–17.

7. Перелік об'єктів культурної спадщини національного значення, які заносяться до Державного реєстру нерухомих пам'яток України: Додаток до Постанови Кабінету Міністрів України від 3.09.2009 №928 // www.spadshina.com.ua.

8. Руденко В.П. Сучасний стан розвитку готельного бізнесу в Україні // libfree.com.

9. Смертига І. Скільки грошей залишають іноземці в Україні // news.tochka.net.

10. Туризм // Статистична інформація // Державна служба статистики України // www.ukrstat.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 31.07.2012.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

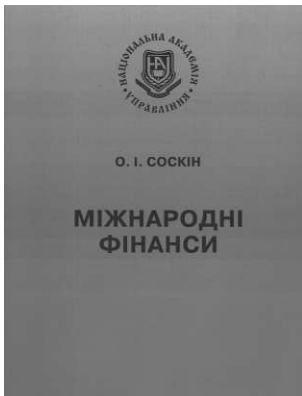

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26

E-mail: book@nam.kiev.ua

тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Міжнародні фінанси: Навчально-методичний посібник. – К.: Національна академія управління, 2011. – 300 с. Ціна без доставки – 30 грн.

Автор: **О.І. Соскін.**

У посібнику розкриті основні положення, сутність, механізми та функції міжнародних фінансів, розвиток та сучасний стан світової валютної системи та міжнародних фінансових ринків; проаналізовані сучасні тенденції у сфері міжнародних фінансів. Посібник сформовано відповідно до вимог Болонського процесу. Видання містить комплексні тестові завдання, питання для самоконтролю, глосарій. У посібнику знайшли відображення актуальні сучасні дослідження у сфері міжнародних фінансів, матеріали фахових періодичних видань «Актуальні проблеми економіки», «Економічний часопис – XXI» та інших.

Посібник призначено для студентів та аспірантів економічних спеціальностей, а також тих, кому цікаво сформулювати власне розуміння проблематики міжнародних фінансів.